

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий Інститут педагогіки і психології
Кафедра психології

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО
НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОЛОГІЯ»**

Суми– 2026

УДК 378.147.091.31 – 059.1: 159.9.07 (072.057.875)

М54

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(Протокол №12 від 22.06.2026 р.)*

Укладач:

Пухно Світлана Валеріївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Навчально-наукового Інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Рецензенти:

Єрмакова Наталія Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Усик Дмитро Борисович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Пухно С. В.

М54 Методичні рекомендації до організації і виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія»/ укладач: С. В. Пухно. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2026. – 20 с.

Методичні рекомендації розроблені для студентів І курсу першого рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта галузі знань А Освіта, що вивчають дисципліну «Психологія». У виданні представлені основні положення індивідуального навчально-дослідного завдання з загальної, соціальної і вікової психології, методичні рекомендації до його виконання та критерії оцінювання.

УДК 378.147.091.31 – 059.1: 159.9.07 (072.057.875)

© Пухно С. В., 2026

© СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ ЯК СКЛАДОВА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ».....	6
1. Загальні положення.	6
2. Етапи роботи над темою індивідуального навчально-дослідного завдання.	7
3. Робота з джерелами інформації.....	8
4. Основні вимоги до індивідуального навчально-дослідного завдання з навчальної дисципліни «Психологія»	10
5. Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія».....	12
ВИСНОВКИ.....	13
ДОДАТКИ.....	14

ВСТУП

Методичні рекомендації призначені для студентів I курсу першого рівня вищої освіти спеціальності А4 Середня освіта галузі знань А Освіта, містять загальну характеристику індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія», методичні рекомендації до виконання, критерії оцінювання.

Важлива складова освітнього процесу здобувачів вищої освіти – це виконання самостійної роботи з навчальних дисциплін, визначених освітньо-професійною програмою певної спеціальності, оскільки завданням закладів вищої освіти є підготовка висококваліфікованих педагогів, що передбачає активізацію самостійної пізнавальної діяльності студентів, розширення професійних знань, сприяє усвідомленню та готовності до навчання протягом життя, що забезпечує професійний розвиток фахівця

Виконання завдань самостійної роботи сприяє формуванню наступних загальних компетентностей, як: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях; здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості. Формування професійних, в тому числі, – психологічних, знань, навичок, умінь, розвиток педагогічних здібностей під час навчання в закладі вищої освіти залежить і від самостійної діяльності здобувачів вищої освіти. Наукові здобутки і практико-орієнтовні вміння є інтелектуальним потенціалом майбутнього педагога, здатного виконувати дослідницькі завдання, вдосконалювати систему професійних вмінь, проявляти нестандартні творчі підходи для вирішення завдань педагогічної діяльності. Ефективність сучасного педагога – в творчому підході під час реалізації завдань педагогічної діяльності, можливості і готовності до прийняття нестандартних рішень в ситуаціях невизначеності. Формування визначених якостей студента – майбутнього педагога залежить і від виконання навчально-дослідного завдання як самостійної роботи, починаючи з першого курсу. Під час виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія», здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати достатній рівень знань загальної, соціальної, вікової психології, а також, – актуальних психологічних проблем сучасного розвитку суспільства. Студенти повинні не лише володіти навичками відбору, групування і узагальнення інформації, але й знаходити рішення

проблемних, спірних питань, прогнозувати наслідки. Сучасний студент-дослідник повинен володіти навичками і вміннями роботи з різними джерелами інформації: науковими працями, опублікованими в різних, зокрема, – періодичних виданнях, *Internet*-ресурсами, визначати ступінь достовірності інформації, її доказовість. Проведення аналітичної роботи під час виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія» сприяє розвитку професійного мислення студентів – майбутніх педагогів, формуванню навичок прогностичних висновків, вмінь презентації результатів особистісних досліджень. Визначеним питанням під час вивчення дисципліни «Психологія» присвячені представлені методичні рекомендації.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ ЯК СКЛADOVA САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»

1. Загальні положення.

Виконання завдань самостійної роботи – вагома складова робочих програм навчальних дисциплін ЗВО, що передбачає виконання творчих завдань. В структурі навчального навантаження здобувачів вищої освіти самостійна робота розглядається одним із основних компонентів. Виконання такого виду самостійної роботи, як індивідуального навчально-дослідного завдання під час вивчення дисципліни «Психологія», містить складові науково-дослідної, дослідницької роботи, і може мати продовження в процесі виконання курсової роботи та/або кваліфікаційної, підготовки доповідей за результатами дослідження на наукових конференціях, семінарах, роботі з написання наукової статті за результатами досліджень для періодичного наукового видання.

Сучасні педагогічні, зокрема, – інтерактивні технології в освітньому процесі ЗВО сприяють формуванню у здобувачів вищої освіти – майбутніх педагогів не лише загальних і предметних компетентностей, але і компонентів комунікативної компетентності – знань, навичок, умінь ефективного спілкування, розвитку компонентів емоційного інтелекту, тощо. Під час виконання завдань самостійної роботи формуються такі соціально значущі якості студента – майбутнього педагога, як дисциплінованість, наполегливість, відповідальність, працьовитість. Студент вчиться планувати етапи виконання завдань самостійної роботи, здійснювати пошук і аналіз наукових джерел, будувати логіку і виконувати проблемні дослідні завдання, визначати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в матеріалі дослідження, презентувати результати. Визначене сприяє формуванню у майбутнього вчителя особистісної готовності до самостійного вироблення необхідних для професійної діяльності умінь і навичок, зацікавленості в кращому виконанні професійних завдань, самоосвіти, готовності і розуміння необхідності навчання протягом життя.

Майбутній педагог повинен вміти організовувати і планувати діяльність, здійснювати на основі системи професійного знання прогнозування проблемних ситуацій з метою ефективної реалізації завдань педагогічної діяльності. Зазначене передбачає пошук інформації, нових

методів, засобів, форм, рішень складних завдань, і до цього майбутній педагог повинен бути готовим.

Визначене реалізується під час виконання студентами – майбутніми педагогами індивідуального навчально-дослідного завдання під час вивчення дисципліни «Психологія» (надалі – ІНДЗ)

Таке завдання дозволяє активізувати пошукову і організувати самостійну діяльність здобувачів вищої освіти, спрямовану на вирішення визначених практико-орієнтованих завдань, як інтеграції проблемного підходу, пошуково-дослідницьких навичок і вмінь, що сприяє розвитку творчих здібностей майбутніх компетентних педагогів.

Виконання завдань ІНДЗ сприяє формуванню навичок пошуку необхідної новітньої психологічної інформації, формування нових знань; сприяє розвитку всіх складових пізнавальної сфери особистості, розвитку навчальної і професійної мотивації.

Завдання ІНДЗ:

- систематизація, закріплення, поглиблення психологічних знань і практичних умінь;
- розвиток вмінь знаходити вирішення проблеми;
- формування способів відбору, групування та узагальнення інформації;
- формування вмінь самостійно планувати і проводити дослідження, аналізувати і узагальнювати отримані теоретичні і практичні результати;
- розвиток пізнавальної активності;
- розвиток творчих здібностей;
- формування критичного, творчого мислення;
- розвиток прогностичних здібностей;
- саморозвиток і самовдосконалення.

2. Етапи роботи над темою індивідуального навчально-дослідного завдання.

На першому етапі роботи над темою ІНДЗ необхідно усвідомити в чому полягає сенс питання; чи має воно практичне значення для майбутнього фахівця педагогічної діяльності; чи стосується тематика завдань філософських основ психології, її теоретичних аспектів, практичних надбань сучасної психології. Для цього потрібно здійснити наступне.

1. Проаналізувати сучасні психологічні джерела з визначеної проблеми або її складових.
2. Вивчити актуальність проблеми для сьогодення, історію дослідження питань, близьких до проблеми роботи, в науковій літературі.
3. Здійснити пошук і аналіз надбань дослідників, представлених в наукових публікаціях: монографіях, розділах колективних монографій, публікаціях в періодичних видання з психології, матеріалах конференцій, тощо.
4. Проаналізувати теоретичні положення та практичні рекомендації стосовно означеної проблеми, які вже сформульовано в психологічній практиці.
5. З'ясувати наявність практичних здобутків для вирішення даної проблеми і можливостей їх реалізації в професійній діяльності.

Другий етап роботи передбачає шляхом аналізу джерел обґрунтування власного розв'язання представленої проблеми і його викладу, що потребує аналізу результатів сучасних психологічних досліджень.

3. Робота з джерелами інформації.

Основні джерела інформації – це монографії, розділи колективних монографій, підручники, навчальні посібники, статті в наукових періодичних виданнях, збірниках наукових праць, матеріали різнорівневих конференцій, психологічні словники, довідники, веб-сторінки в мережах *Інтернет*. Аналіз матеріалу будь-яких джерел повинен в роботі здобувача вищої освіти мати обов'язкове посилання, вказівки на авторів, наявності в роботі списку використаних джерел. Актуальні для аналізу джерела, що містять інформацію за 5 останніх років.

В процесі роботи над матеріалом джерел необхідно сформувати список, де повністю представлені вихідні дані джерела.

Під час пошуку і аналізу публікацій за темою ІНДЗ, необхідно користуватися каталогами наукових бібліотек, зокрема, – університетською бібліотекою, центральною регіональною (обласною, державною) бібліотекою, спеціалізованими бібліотеками. На сьогодні, наукові бібліотеки, як правило, мають електронну картотеку, розміщену в мережі *Інтернет*. Аналіз публікацій в психологічних журналах щодо результатів сучасних досліджень, на сьогодні теж представлені в мережі *Інтернет*. Для роботи можна

використовувати інформацію, що міститься в підручниках, посібниках, практикумах з психології, хрестоматій, психологічних словників.

Аналіз матеріалів статей в журналах рекомендується починати за останні роки видання, з метою в першу чергу познайомитися з сучасним станом досліджуваних проблеми. Також, в цих статтях можливо знайти посилання на публікації інших дослідників з певної теми, що дозволить розширити пошук джерельної бази для виконання завдання.

Використання в ІНДЗ представленого аналізу інших дослідників повинно завжди в авторській студентській роботі містити посилання на певне джерело. Необхідно провести власний аналіз джерельної бази і на цій основі представити власний інтелектуальний здобуток.

В каталогах бібліотек і в мережі *Internet* представлені джерела різні за стилем, а саме: наукові публікації, видання, призначені для професійних психологів, які написані науковою мовою, містять експериментальні дані результатів досліджень з певної проблеми, що може викликати у студентів певні труднощі при їх аналізі через недостатню обізнаність сутності проблем, термінології. Підручники, навчальні посібники, рекомендовані для здобувачів вищої освіти і містять, як правило систематизований матеріал певного психологічного знання. Аналіз матеріалу проблеми ІНДЗ студентам рекомендовано починати під час роботи саме з цими джерелами. Звернення до довідників, словників, де пояснюються психологічні поняття, також, рекомендовано на початковому етапі дослідження, оскільки в цих виданнях представлені визначення понять, явищ, їх класифікації, опис, тощо. Науково-популярні книги, статті призначені для широкого кола і містять доступний виклад аналізу проблем, написані популярною мовою. Завдання автора подібного видання полягає в популяризації психологічних знань. Під час роботи з різними джерелами, є сенс ознайомитись і з публікаціями з суміжних галузей знання, а саме – це педагогіка, соціологія, філософія, галузі природничих наук, що можуть містити необхідну інформацію.

В роботі над темами ІНДЗ необхідно представити аналіз поглядів і точок зору різних дослідників. Аналіз джерел в тексті повинен обов'язково містити в тексті роботи посилання на авторів і зазначити авторство в списку використаних джерел. В тексті ІНДЗ номери джерела вказуються в квадратних дужках, де першим є номер джерела, а потім – сторінка або сторінки з текстом, що представляється студентом в роботі, – наприклад [19, с. 55].

4. Основні вимоги до індивідуального навчально-дослідного завдання з навчальної дисципліни «Психологія»

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (надалі, – ІНДЗ), має містити наступні елементи дослідження: комплексний, системний підхід до вирішення завдання; аналіз сучасних наукових розробок і досліджень; застосування творчого підходу до завдання і представлення власного бачення вирішення завдання.

ІНДЗ має складатися зі вступу, основної частини, висновків та переліку використаних джерел інформації.

Під час роботи над ІНДЗ студент має дотримуватися положень Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Режим доступу:

https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochnosti_6c82c.pdf

У разі порушення положень Кодексу академічної доброчесності, наявності плагіату в роботі, вона оцінюється на мінімальний бал.

Вступ. У Вступі повинно бути зазначено сутність завдання (задачі), розкрито актуальність та практичне значення означеної проблеми.

Актуальність дослідження визначається необхідністю пошуку знань для розв'язання конкретної проблеми. Висвітлення актуальності досліджуваної проблеми передбачає необхідність невеликою кількістю речень висловити сутність проблеми. У **Вступі** визначають, які дослідники вже вивчали питання, що є близькими до проблеми. які положення і рекомендації вже сформульовані, вказують їх авторство. Практична значимість дослідження полягає в можливості застосування теоретичних і емпіричних результатів під час практичної діяльності.

Основна частина. Шляхом критичного аналізу даних наукових джерел, студент обґрунтовує власне розв'язання досліджуваної проблеми і викладає його. Основна частина роботи повинна розкривати суть завдання, містити відповіді на визначені запитання, містити авторські розміркування виконавця стосовно сутності питання і бути підкріпленими посиланнями на відповідні наукові джерела, бути логічним зв'язком між вступом і висновками проекту.

В основній частині потрібно продемонструвати новітню, здобуту під час дослідження інформацію і можливості її використання в професійній

діяльності. Студент повинен продемонструвати в роботі ґрунтовне знайомство з останніми дослідженнями як теоретичними, так і експериментальними з теми, вміння здійснювати аналізу і систематизацію інформації джерела, критично її оцінювати, надавати порівняльну характеристику щодо різних підходів вирішення проблеми, вміння виділяти головне і суттєве.

Практичні рекомендації. В основній частині роботи доцільно, за потреби, представити практичні поради і рекомендації, можливо, – психологічні вправи, складові тренінгів, тощо.

Висновки. Висновки містять стислий виклад результатів рішення визначених завдань роботи: надається короткий аналітичний виклад результатів, можуть бути представлені рекомендації щодо практичного використання результатів.

Перелік використаних джерел інформації. Список використаних джерел містить опрацьовані студентом джерела, на які є посилання в тексті роботи.

В індивідуальному навчально-дослідному завданні, за необхідності, можуть бути представлені додатки: тестові методики, результати їх виконання, тощо. В додатках, як правило, представлено матеріал, необхідний для розкриття роботи (малюнки, схеми, таблиці, діаграми, тощо).

Оформлення роботи. НДЗ оформлюється у вигляді рукопису в друкованому вигляді. Поля: ліве поле – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – по 20 мм. Набір тексту: шрифт Times New Roman, кегль 14, через 1,5 комп'ютерного інтервалу. Формат тексту: вирівнювання по ширині, без переносів, абзац – відступ 1,25 мм, щільність тексту – 100%.

Перша сторінка – це титульна, що включається до загальної нумерації сторінок всієї роботи. На ній номер не ставиться, на наступних сторінках номер ставляють в правому верхньому куті без крапки. Ілюстрації і таблиці подаються безпосередньо після того тексту, де вони вперше згадуються, або на наступній сторінці. Ілюстрації (за винятком тих, що розміщено в додатках), позначають словом «Рис.» і послідовно нумерують. Таблиці теж послідовно нумерують в межах розділу (за винятком тих, що подані в додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Додатки оформлюють як продовження роботи, розміщують після списку використаних джерел у порядку посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки. Додаток повинен містити заголовок, що друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово

«Додаток __» і велика літера, що позначає додаток, наприклад, Додаток А. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

5. Критерії оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія»

Результати виконаного ІНДЗ публічно презентуються студентом. Для оцінювання якості виконання роботи використовуються критерії, що представлені в наступній таблиці.

Таблиця 1

Критерії оцінювання якості виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія»

Критерій	Кількість балів
Розкриття актуальності психологічної проблеми в діяльності педагога, представленість аналізу результатів дослідження науковців з визначеної проблеми або її складових	4 бали
Науковість викладу матеріалу, використання теоретичних понять психології, наявність термінологічного апарату. Логічність, послідовність викладу матеріалу. Практичні рекомендації, наявність висновків.	4 бали
Комунікативна компетентність під час презентації результатів виконання завдання (наочність, володіння термінологічним апаратом теми дослідження, якість мовлення, виразність, аргументованість, тощо)	4 бали
Наявність відповідних обраній проблемі джерел (переважно, за останні 5 років), відповідність їх оформлення вимогам діючого ДСТУ, наявність і відповідність посилань на джерела у тексті, їх доцільність	4 бали
Всього:	16 балів

ВИСНОВКИ

Організація і виконання індивідуального навчально-дослідного завдання студентами – майбутніми педагогами сприяє впорядкуванню системи психологічних знань, формуванню освітніх компетентностей в ході вивчення дисципліни «Психологія». Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання сприяє активізації пізнавальної активності здобувачів вищої освіти, закріпленню і систематизації вивченого матеріалу, усвідомленню можливості застосування знань під час вирішення проблем педагогічної діяльності. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання забезпечує формування навичок і вмінь планування дослідницької діяльності, роботи з джерелами інформації, критичного аналізу, розвитку творчого мислення, креативності, самостійності, комунікативних, ораторських вмінь і навичок, презентації здобутків самостійного дослідження, загалом, – професійно-значущих якостей майбутнього педагога.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік джерел, рекомендованих для виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Психологія»

Основні:

1. Даценко О. А. Основи соціальної психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2018. 143 с.
Режим доступу: http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3009/%d0%94%d0%b0%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9e_%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87.%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd..pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
Режим доступу: <https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2018-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%87-%D0%A07.pdf>
3. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. К. Ліра. 2020. 564 с.
4. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
Режим доступу: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osnovy-socpsych.pdf>
5. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>
6. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с. / [електронний ресурс]

Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf

7. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. 548 с.

Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Anzhelika-Kolly-Shamne/publication/326088870_Tokareva_N_M_Samne_A_V_Vikova_ta_pedagogicna_psihologia_navcalnij_posibnik_dla_studentiv_visih_navcalnih_zakladiv_N_M_Tokareva_A_V_Samne_-_Kiiv_2017_-_548_s/links/5b379bbc4585150d23e6803b/Tokareva-N-M-Samne-A-V-Vikova-ta-pedagogicna-psihologia-navcalnij-posibnik-dla-studentiv-visih-navcalnih-zakladiv-N-M-Tokareva-A-V-Samne-Kiiv-2017-548-s.pdf

Додаткові:

1. Бещук-Венгерська Н. В. Профілактика синдрому професійного вигорання у педагогів. Методичний посібник. Вінниця: ММК. 2015. Режим доступу: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/pdf/1257>
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf
3. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. / В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук. К.: Каравела, 2005. 280 с. Режим доступу: https://medcoledg.ucoz.ru/Likspr/psiholog/zagalna_psihologija6praktikum-v.v.voloshina.pdf
4. Методи дослідження психологічного здоров'я та благополуччя персоналу організації: психологічний практикум / Л. М. Карамушка та ін. Київ : Інститут психології НАПН України, 2023. 76 с.
Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/56142>
5. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2008. 687 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/sotcialna_psihologija-Moskalenko.pdf?id=eeaca583-dece-4a52-a543-d6527cb34b6e
6. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І.М. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с. Режим доступу: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22515/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202017.pdf>

7. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с. / [електронний ресурс]
Режим доступу: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf
8. Психологія. Навчально-методичний посібник / для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності: 012 дошкільна освіта; спеціальності 013 початкова освіта; спеціальності 014 середня освіта: мова і література (англійська), спеціальності 014 середня освіта: біологія та здоров'я людини, спеціальності 014 середня освіта: географія (заочна форма навчання) / укладачі: С. О. Ніколаєнко, С. В. Пухно. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 200 с. / [електронний ресурс]
Режим доступу: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9431/2/Psykholohiia_navchalno-metodychnyi.pdf
9. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с. / [електронний ресурс]
Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
10. Трофімов Ю. Л. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук, М. І. Алексєєва, Т. С. Кириленко. К. : Либідь, 2008. 560 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: <https://subj.ukr-lit.com/psixologiya-trofimov-yu-l/>
11. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х. : Прапор, 2007. 640 с.
Режим доступу: <https://archive.org/details/psycholoh2007/mode/2up>

**Теми індивідуального навчально-дослідного завдання
з дисципліни «Психологія»**

1. Психологічна просвіта як складова формування психологічної культури сучасної людини – завдання, форми, функції, особливості організації і проведення просвітницьких заходів. Роль і значення психологічної просвіти в діяльності сучасного педагога.
2. Можливості сучасної психологічної діагностики особливостей особистості, соціальних груп для вирішення питань ефективної організації педагогічної діяльності вчителя.
3. Етика спілкування як складова психологічної культури особистості. Шляхи подолання комунікативних бар'єрів та конфліктів на їх основі. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
4. Значення емоційно-вольової сфери в професійній діяльності сучасного педагога. Значення та роль емоцій в процесі міжособистісної педагогічної взаємодії під час військових дій. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
5. Комунікативні бар'єри як чинники ефективності міжособистісної взаємодії: причини виникнення, наслідки та можливості подолання. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
6. Комунікативна компетентність сучасного педагога: поняття, компоненти, значення, шляхи формування. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
7. Конфліктологічна компетентність сучасного педагога: поняття, компоненти, значення, шляхи формування. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
8. Особистість керівника професійної групи та ефективність міжособистісної взаємодії. Шляхи формування сприятливого психологічного клімату групи. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
9. Особливості різновидів агресії та можливості сучасної практичної психології в галузі корекції агресивної поведінки. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
10. Явище булінгу в освітньому середовищі, причини, різновиди, наслідки, можливості запобігання. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*

11. Основні етапи та особливості соціалізації особистості як фахівця професійної діяльності.
12. Розвиток вищих пізнавальних процесів особистості на різних етапах онтогенезу. Значення знання закономірностей розвитку і формування цих процесів в професійній діяльності сучасного педагога.
13. Толерантність як принцип культури міжособистісного спілкування. Емпатія та рефлексія як складові ефективної взаємодії. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
14. Психологічне здоров'я учасників освітнього процесу, шляхи його підтримки і збереження. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
15. Критерії вікової періодизації розвитку особистості на різних етапах онтогенезу, їх характеристика, необхідність врахування в організації освітнього процесу в закладах освіти. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
16. Поняття «вікова криза» в психології. Характеристики нормативних вікових криз в онтогенезі особистості. Необхідність психологічних знань щодо вікових особливостей проходження кризових періодів в професійній діяльності педагога. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
17. Конфлікт як складне соціальне явище. Причини виникнення конфліктів: об'єктивні і суб'єктивні причини виникнення конфліктів в діяльності вчителя. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності*
18. Структурна модель конфлікту і можливості його вирішення. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
19. Види конфліктів в педагогічній діяльності. Шляхи їх попередження, вирішення, розв'язання. *Наведіть приклади.*
20. Динаміка конфлікту. Фази конфлікту та їх циклічність. Можливості вирішення конфліктів на різних етапах його розвитку. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
21. Конфліктогени та їх класифікація, роль в особливостях міжособистісної взаємодії. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
22. Теорії механізмів виникнення конфліктів. Механізм розвитку конфлікту за різними формулами. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
23. Алгоритм трансактного аналізу. Види трансакцій та їх поведінкові характеристики згідно теорії трансактного аналізу Є. Берна. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
24. Картографічний аналіз конфлікту. *Наведіть приклади використання в педагогічній діяльності.*

25. Технології регулювання конфліктів. *Наведіть приклади використання в педагогічній діяльності.*
26. Модель стратегії поведінки особистості у конфлікті Томаса-Кілменна. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
27. Поняття «ефективне спілкування»: активне слухання, розвиток емпатії, рефлексії. Значення визначеного в педагогічній діяльності вчителя. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності*
28. Вплив групи на особистість. Соціально-психологічний клімат групи і виникнення конфліктів. Можливості оптимізації міжособистісної взаємодії, шляхи покращення соціально-психологічного клімату групи. *Наведіть приклади в педагогічній діяльності.*
29. Можливості психологічної діагностики психологічних особливостей людини, що впливають на особливості її взаємодії: дослідження емпатії, агресії, властивостей темпераменту, конфліктності та ін.
30. Методи визначення соціально-психологічного клімату у колективі. Методика «Психологічний клімат групи», соціометрія. Можливості використання результатів дослідження в організації ефективної педагогічної взаємодії.

Приклад оформлення титульної сторінки

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА**

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»**

ТЕМА

Здобувача освіти першого курсу
факультету або інституту
... групи
Іванової Марії Андріївни

Науковий керівник:
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
Пухно Світлана Валеріївна

Кількість балів: _____

Суми – 2026

Методичне видання

Укладач:

ПУХНО Світлана Валеріївна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-
ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ»**

Комп'ютерна верстка: *С.П. Цьома*

Підписано до друку 22.06.2026.

Формат 60×84/16. Гарнітура Calibri.

Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 1,28.

Ум. фарб.-відб. 1,28. Обл.-вид. арк. 0,94.

Тираж 50 пр. Вид. № 25.

Видавець

Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка

40002. м. Суми, вул. Роменська, 87

Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.

Виготовлювач

ФОП Цьома С.П.

40002, м.Суми, вул. Роменська, 100/70

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

Серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.